

ПРИЛОЖЕНИЕ № 3
КЪМ
ЗАДАНИЕ ЗА ПРОЕКТИРАНЕ НА УСТРОЙСТВОТО НА МОРСКАТА
ГРАДИНА И КРАЙБРЕЖНАТА ЗОНА НА ГРАД ВАРНА

ИСТОРИЧЕСКА СПРАВКА

СЪЗДАВАНЕ, РАЗВИТИЕ И ПЛАНИРАНЕ НА МОРСКАТА ГРАДИНА

Създаване на „Приморска градина“

1862г.

Градината е създадена върху 10-тина дка площ, оградена с плет от тръни.

Развитие от Освобождението до Втората световна война.

1880 – 1885г.

Първо кметуване на М. Колони – мястото се разчиства и благоустроява.

1885 – 1888г.

Решение за разширяване на градината; през 1888г. се одобрява планът за разширението с обща площ 26 000 кв.м. и започва паркоустрояването ѝ.

1889г.

Решение за изравняване на мястото от към морето и за ограждане с „пармаклък“.

1890 – 1893г.

Изработва се първият план на градината от френския инж. Х. Мартинис върху територията достигаща до гробищата.

1895г.

Назначаване на Антон Новак за общински градинар. С това назначение започва нов етап в разширяване и устройване на Приморската градина.

1897г.

Решение „за направа на резервоар (шадраван) зад бюфета (сегашното „Морско казино“)“.

1898г.

Възлага се на Новак да разработи план за неразработената част от градината, по която тя нараства на около 30 дка.

1901 – 1902г.

Решение за „разширяване на Приморската градина до Евксиноградското шосе (сегашния детски кът), за увеличаване на дърветата, за построяване на хубав павилион за музика, за определяне място за тенис и за построяване на голямо казино“.

1904 – 1905г.

Решение за направа на цветарница (оранжерията, съществувала до 1957г.) на 200 кв.м. Площта на градината е вече 90 000 кв.м.

1906г.

Решение за отпускане на място за построяване на аквариум.

1902 – 1914г.

Паркът се попълва с нова растителност, относително бедна на видово разнообразие – бряст, копривка, липа, конски кестен и ясен, донесена дръвче по дръвче на гръб или с гемии и каруци от близки и далечни околности на града. Към 1912г. Градската градина е вече напълно оформена на площ 30 дка, През 1906 – 1907г. се разработва проект за главната алея в старата част на градината (Алеята на Възраждането) от градския инж. Г. Бърнев и изпълнена от А. Новак и Ив. Стойчев, които моделират терена и засаждат два реда копривка (донесена от Аладжа Манастир) и два реда брястове.

1921г.

Поставя се осветлението в градината.

1925г.

Поставя се канализацията на градината.

1930 - 1939г.

Антон Новак създава разсадници, доставя семена, луковици и друг посадъчен материал за курорта „Св. Константин“ и Приморска градина от редица европейски страни. В продължение на 9 години от 1930г., общината полага усилия и накрая успява през 1929г. да трасира и засади с дървета и новата крайбрежна алея, която минава под вилата на д-р Станчов. През същата година на 25 декември е завършено изграждането на централния входен портал на градината.

Развитие след Втората световна война

Първи години след войната

Извършват се няколко частични реконструкции с цел благоустрояване, електрификация, канализация, алейна мрежа.

1956г.

Разработва се генерален градоустройствен план под ръководството на арх. Христо Калков, въз основа на който следват реализациите през 60-те години.

1958 – 1961г.

Построява се зоокътът по проект на арх. Б. Маркова и инж. Кр. Каракашев.

1960 – 196 г.

Построява се летният театър. През 1960г. се отчуждават нови 50 дка от м. „Салтанат“ за разширение на Морската градина.

1962 – 1974г.

Извършват се частични реконструкции около Аквариума (инж. Каракашев), изгражда се Розариумът (инж. Каракашев 1960г.), лятната читалня (инж. Михова 1970г.). През 1973г. се извършва корекция на алеите във втората част и се реконструира площадката пред централния вход (инж. Ганчева, арх. Божков).

1975 – 1987г.

Паркоустройване на местността Салтанат въз основа на работен проект от колектива на ТПО - Варна.

1988 – 1990г.

Изготвя се паркоустройствен проект за „Приморска градина“ с обхват до южната граница на двореца „Евксиноград“ от проектантски екип от ТПО - Варна под ръководството на арх.арх. Филип Гинев и Юлия Ангелова. Проектът е приет от ВСТСУСА на МСА, но не е одобрен със съответна заповед.

1992г.

Изготвя се регулационен план на градината, който остава неodobрен.

1993 – 1995г.

Под ръководството на арх. Емил Пасков се извършват вариантни проучавания за развитие на Морската градина до резиденция „Евксиноград“ в условията на реституция, с цел провеждане на процедура за частично изменение на общия градоустройствен план на Варна.

1996г.

Екип с ръководител арх. Юлия Ангелова изработва проект за паркоустрояване на Приморската градина до градската строителна линия, съобразен с осъществената до момента реституция, Проектът включва и крайбрежната ивица до буна 101.

РАЗВИТИЕ НА КРАЙБРЕЖНАТА ЗОНА

Следосвобожденски период

1890г.

По проект на общинския арх. С. Димитриевич са построени в морето на релси първите морски бани с 90 кабинни за събличане и 8 кабинни с вани с топла вода.

1896г.

Построяват се нови 120 кабинни.

1905г.

Организира се санаториум край морето за застрашени деца от костно-ставна туберкулоза.

1909г.

Основава се първият на Балканския полуостров санаториум за деца, боледуващи от костно-ставна туберкулоза.

Варна морски курорт

1921г.

На 19 юни град Варна е обявен с указ за морски курорт.

1926г.

На 12 юли се откриват днешните централни морски бани, изградени по проекта на общинския арх. Ал. Гинев.

1928 – 1929г.

Изграждат се северните морски бани.

1934г.

Създава се „Курортна дирекция“ към общината, която организира летуването във Варна и в м. „Св. Константин“.

Развитие след Втората световна война

След войната крайбрежната рекреационна зона на града добива голямо значение като социално териториално пространство. Тя привлича вече хиляди посетители, жители на града и летовници, но възможностите ѝ като площ и като материално техническа база, обаче не отговарят на растящите потребности и новите изисквания.

1973г.

От арх. Ф. Гинев се разработва нов идейно застроителен план на градския плаж, който се разширява с включването и на Рибарския плаж, превърнат в детски.

1984г.

СП „Лазур“ поема експлоатацията на плажа и от арх. С. Саралиев се изработва нов застроителен план на плажовата ивица, включващ и площта над Офицерския плаж.

1984 – 1990г.

Изграждат се брегозащитните съоръжения до буна 103 включително и се създават нови изкуствени плажни площи.

1993 – 1995г.

Под ръководството съответно на арх. Сн. Христова и на арх. Ю. Ангелова се разработват застроителни и регулационни планове на частите на зоната от вълнолома до буна 101 и от Шокърров канал до буна 103.